

Qvadrupartitae Conciones Stanislai Grodicii Societatis Iesv

Qvarum Primae, Timorem Sanctvm Incvtiunt; secundae Fidem Catholicam confirmant; tertiae Spem erigunt; postremae diuinam in nobis Charitatem excitant ...

Continet sex Dominicas Quadragesimae, & coenam cum paßione Domini

Grodzicki, Stanisław

Ingolstadii, 1609

Concio III. Spes.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56003](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56003)

EVANG.
CUM DO-
CTRINIS
ET DIEI
LÆTI-
TIA.

CONCIO III. S P E S.

Lata hodie
Ecclesia.

Alloquor vos mihi in Christo dilectissi-
mos verbis Ecclesie hodie lætantis ac
sanctissimum Missæ sacrificium, sic inchoā-
tis [Lætare Ierusalem & conuentum facite
omnes qui diligitis eam, gaudete in lætitia,
qui in tristitia fuistis, vt exultetis & satiemini
ab vberibus consolationis vestræ] Neq; ve-
ro in introitu modo, sed & in epistola, & in
graduali, & in ipso Euangelio, nec verbis so-
lum sed organo etiam gaudii sui prodit in-
dicia. Quid hoc est rei obsecro? Vnde hæc
matri nostræ, in cæsto tempore tanta talisq;
exultatio & an oblita est scripturæ dicentis

Ecc. 22. 6.

*Musica in luctu importuna narratio? Nunc ve-
ro tempus esse luctus & pœnitentiæ quis i-
gnorat? Cur ergo ipsa hilarescit quæ dolo-
rem à nobis exigit? Id vero charitati vestræ
declarare est animus, sed præmittendum
Euangelium.*

PROP. Bi.
partita.

Duæ igitur erunt partes sermonis nostri
In priori ea quæ ex Euangelio, in aliis con-
cionibus excussa nō fuerunt, explicabimus.
textus

textus difficultates tollendo, doctrinasque morales promendo: in posteriori quæ nam sit ista Ecclesiæ lætitia, quæ eius causa discutiemus. Tu Christi Iesu effice, ita id faciamus, ut per hanc imperfectam, ad illam perennem & absolutam lætitiâ peruenire valeamus.

ABIIT IESVS, inquit D. Ioannes, cuius verba Ecclesia legit, quamuis & alii omnes Euangelistæ eandem conscripserint historiam, quam Ioannes præter suam consuetudinem repetiit, tum ut suppleret quæ alii omiserant, tum vero ut notaret quam fuerit occasio sermonis Christi cum Iudæis de instituendo & promittendo Eucharistiæ sacramento, quam disceptationem toto hoc capite copiose & perutiliter describit. Porro cum abiisse Iesum narrat in nauicula id eum fecisse alii testantur Euangelistæ. Causas vero discessus ipsius duas apud eisdem, Marcum præsertim, lego. Alteram mortem Ioannis Baptistæ, & verba occisoris eius Herodis regis de Christo dicentis. *Quem ego decollavi Ioannem, hic à mortuis resurrexit.* Alteram illis exprimit verbis idem D. Marcus *Et conuenientes Apostoli ad Iesum renunciauerunt ei omnia quæ egerant & docuerant. Et ait illis venire seorsum in desertum locum & requiescite pusillum!* Pulcherrimæ doctrinæ, tum de fuga persecutionum, de qua alias non semel actum

I. PARS.

Euang. c. 10

doctrin.

Mat. 14. 13.

Mar. 6. 32.

Luc. 9. 10.

Causa repetita histo-

ria.

Causa dis-

cessus Chri-

sti.

Mar. 6. 16.

Ibid. 9. 30.

9. 31.

1. Doctrinæ

fuga perse-

customum.
2. Recrea.
tis licita.
3. Qualis il
la, esse do
beat
NOTA.

Quatuor
sue condi
tiones.

Phil. 4. 4. &
5.

Quintam
addit Pau
lus mode
stiam.

Remedium
diuinapra
sentia.

actum est à nobis: tum de recreatione viro-
 rum spiritualium, nempe licitam eam & ne-
 cessariam esse: tum vero qualis illa esse de-
 beat, quatuor enim ipsius conditiones hic
 ponit, videlicet quod non debeat esse tu-
 multuosa, sed separata, propterea dicit Iesus
Venite seorsum, non prociac sed deuota, ideo
 addit *in desertum locum*, in quo cum Christo
 deuotioni, & spiritualibus colloquiis vacare
 solebant: non turbulenta sed quieta, proin-
 de subiungit, *requiescite*; non diuturna sed
 breuis, ideo subdit *pusillum*. O vaina sicut
 hæc sunt necessaria, & à tali magistro, qualis
 est filius Dei profecta: ita sicut nobis cordi,
 nobis inquam spiritualibus; à quibus non
 modo alee, venationes, comotationes, que
 ne nominari quidem deberet, sed etiam pe-
 tulantia, inuicem vexationes, recreationum
 diuturnæ protractiones, & omnis immode-
 stia longe abesse debet. Quid n. est, quod cū
 Paulus dixisset. *Gaudete in domino semper: ite-*
rum dico gaudete, statim subiungat; *Modestia*
vestra nota sit omnib. hominib. Non alia certe
 de causa, nisi quod sicut recreationis gau-
 dium, ita gaudium immodestia sit comes fere
 perpetuus, quæ apprimè fugienda, & propel-
 lenda est consideratione præsentia Dei, quæ
 inculcat cū subdit, *dominus n. prope est.* Quis
 n. præsentem pontifice, rege, principe, in suis
 actionib. immodeste se gerere audebit? mul-
 to

dominus igitur id faciat praesente ipso Deo. Quod si cunctis haec competunt Christianis, sicut ab Apostolo scribuntur vniuersis, quanto magis personis spiritualibus, maxime vero religiosis? Denique habemus hic eximie descriptam vitam Apostolicam, in qua laborem quam in missionibus subiuerant Apostoli, ita alius labor est subsecutus, ut nec spaciū manducandi haberent. Quanta consolatio iis, qui strenue Apostolos, hoc praesertim messis spiritualis tempore imitantur! Quantus stimulus contra pigritiam, ne dicam sensualitatem nostrā, qui pro modico labore nescio quas commoditates, & recreationes non expetimus, & exigimus? Alacriter igitur labores subeamus lucrandarū animarum causa; tum Christum & Apostolos eius intuentes, tum post pascha relaxationē expectantes. Propter has igitur quas recensuimus causas, utque istas & alias inde hauriamus doctrinas abiuit Iesus.

TRANS MARE GALILÆÆ Stagnum videlicet illud, quod tum ob suam amplitudinē, tum phrasi hebræorum, quo omnes aquarum congregationes maria vocant, sic dicebatur. Sortiebatur autem diuersa agnomina pro prouinciis & Ciuitatibus quas alluebat varietate. Propterea additur.

QVOD EST TYBERIADIS. Ad ripam enim eius erat sita celebris Ciuitas ab Hero-

4. Doctrina de vita Apostolica. NOTA. Mar. 6. 31.

Hoc praesertim tempore.

Mare Galilee. Luc 3. 22.

Vnde dicitur mare Tyberiadis.

de in honorem Tyberij Cæsaris restaurata,
& Tyberia dicta, à qua stagnum illud MARE
TYBERIADIS vocabatur. Verum oritur hic
haud parua difficultas, de loco in quo mi-
raculum istud panum factum fuerit. Noster
enim Ioannes cum & Tyberiadis mentio-
nem faciat, quæ Ciuitas venientibus ex Iu-
dæa, erat trans lacum: & aperte addat Chri-
stum iuisse TRANS MARE videtur asse-
rere ad alteram stagni ripam hoc miraculū
peractum fuisse. E contrario vero cum alij
Euangelistæ asseuerent, turbam pedestri i-
tinere, non solum secutam esse, verum etiā
præcessisse Christum (quod ad alteram Ty-
beriadis partem propter distantiam factu e-
rat impossibile) Lucas vero addat iuisse Ie-
sum *in locum desertum qui est Bethsaida*. Beth-
saida autem citra non vltra lacum illum fuit,
sicut & Capharnaū, quo Apostoli ad Chri-
stum ex missione rediisse, indeque soluisse
creduntur: eis non trans mare hæc contigis-
se videntur. Ad concordandos Euangeli-
stas, multi multa inuenerunt, pro diuersita-
te imo contrarietate opinionum. Mihi id in-
mente fuit, quod à præceptore olim meo in
Collegio Romano postea editum lubens
legi, situm videlicet locorum hunc fuisse.
Ad stagni, siue maris illius, latū, spaciosum;
& vt sit incuruum sinum, ex vna parte Iu-
dæam versus Capharnaum, in ripa vero illi
opposi-

Luc. 9.10.

*Franciscus
Toletus
An. 2. in
hunc locū.
Solutio è si-
tu locorum.*

opposita Tyberias, (ornata ponte per Iordanem qui ibi se in mare hoc exonerabat) constituta fuit, ita vt Capharnaon Tyberiadem esset quidē iter pedestre, sed paulo longius, propter obliquum sinum maris. Porro inter Capharnaon & Tyberiadē fuit Bethsaida Petri & Andrea nataliciis clara, ad quā pertinebat desertum, in quo hoc miraculum factum fuit, situm inter Bethsaidam & Tyberiadem. Quod quidem respectu Capharnaon & Iudæa, dicitur **TRANS MARE**, non quod esset in contraria plane ripa ultra Tyberiadem, sed quia erat ad latus ad quod tamen Capharnaon & oppidis ei vicinis, iter pedestre nec adeo longum fuit. Itaq; postquam turbæ audiissent Christū præcepisse Apostolis vt nauigarent in desertum ultra Bethsaidam **TRANS MARE** situm, quidam ex illis qui alacriores erant, antequam Apostoli soluerent, statim se itineri dederunt, & vt asserit Marcus *concurrerunt illuc atque ita præ-* *Mar. 8. 33.*
nenerunt Christum cum Apostolis, qui lente nauigabant. Hos vero qui præcesserant cum vidisset Iesus amanter *exceptit eos* teste Luca, *Luc. 9. 11.*
egressus videlicet è nauī. Qui tamen pauci erant, nempe in amore Christi feruentiores. De reliquis vero inquit noster Ioannes.

ET SEQUEBATUR EVM MULTITUDO MAGNA. Sequebantur autem vt ait Matthæus *Mat. 14. 13.*
pedestres de ciuitatibus circumiacentibus. & ipso
 1 Caphar-

*r. Ad spem
simulatus.*

Capharnaο, O sanctum desiderium! O
præclarum feruorem Neophytorum: quem
utinam nos antiqui, imo nati in ipsa Chri-
stianitate, imitari velimus! Quam egregia
spes salutis in nostris illucesceret mentibus.
At mirum non est inquis turbam hanc id
fecisse. Subditur enim causa.

*Signa qua-
renda non
corporalia.*

*1. Cor. 14.
22.*

*Sed spiri-
tualia.*

QVIA VIDEBANT SIGNA QVÆ FACIEBAT
SVPER HIS QVI INFIRMABANTVR Quid?
adhucne tu signa quæris? An nō audisti: Pau-
lum dicentem, signa data esse *non fidelibus
sed infidelibus*. Num tu infidelis es? Absit, in-
quis, fidelis quidem ego sum, verumtamen
tanta beneficia quæ isti experiebantur, ma-
gnam incitamentum erant ad sequendum
Christum. Recte dicis, & contra te dicis.
Si enim fidelis es, vt te esse profiteris, credis
igitur nunc quoque per sacramenta infir-
mos in anima curari, cæcos illuminari, surdis
auditum restitui, leprosos mundari, imo
mortuos ad vitam reuocari. Si hæc non cre-
dis profecto infidelis es, si credis cur ad hæc
non festinas? *Nonne anima plus est* quam cor-
pus? nonne animam non solum corpori,
sed etiam toti mundo ipse Christus prætu-
lit? Quam igitur excusationem coram ipso,
angelis & sanctis eius habebis, si hæc negle-
xeris? E contrario autem si sacramenta rite
frequentaueris eximiam spem obtinebis sa-
lutis. Nosti enim duas spei esse bases: nempe
mife-

misericordiam diuinam, & bona opera nostra: illa per sacramenta dabitur tibi, si tu hæc adieceris, quorum vnum est, ipsa sacramentorum frequentatio. Ad quam inuitat te & turba, & tempus istud. Turba quidem. Nemini enim dubium esse potest, tantam hominum multitudinem non solius corporalis, sed plerisque spiritualis commodi causa Christum secutos fuisse: eos igitur imitare. Tempus vero quod illud ipsum est, quo te ad sacramenta confessionis & Eucharistiæ percipienda iussu Ecclesiæ præparare debes, in quorum postremo ipse Christus Iesus tã præsens est, quam turbæ huic adfuit. Credis hoc? Vtiq; si fidelis es, credere debes. Eo itaque accelera, eum ea quæ subditur in Euangelio præparatione. Dicitur enim.

SVBIIIT ERGO IN MONTEM IESVS ET IBI SEDEBAT. Ita nos siue in montem, siue in angulum templi aut cubiculi nostri subire, & sedendo conscientiam nostrã bene examinare oportet, vt integram peccatorum confessionem facere valeamus. Id quidem Christus in illo monte non fecit, quia nec facere potuit, qui ab omni peccato immunis fuit: nos tamen in typo, quid facere debeamus docuit. Facta ergo discussione diligenti, factorum, dictorum, & cogitationũ nostrarum prauarũ, memores simus, quod subiungitur, nempe Christum ibi sedisse.

2. Ad spec
stimulus
extensus.

Frequentatio
sacramentorum.

Præparatio
ad eum per eum
amen quod
sequitur.

CVM DISCIPVLIS SVIS. Cum illis discipulis, quibus, & quorum successoribus postea dedit potestatem dicens, quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt. Hos igitur adeas, & tria quatuorue facias: Primum confitere sincere omnia peccata tua, quorum recordari potuisti. Secundo si vel iam pridem non es confessus, vel simplicior es, pete à Confessario, vt examinando, te ad plenam confessionem faciendam iuuet. Id enim & illi & tibi expedit. Tertio pete humiliter pœnitentiam & absolutionem: ac denique iniunctam tibi satisfactionem fideliter exequere. Quod si vero absolutionem tibi denegauerit, ne turberis, ne maledicas, ne peccata peccatis adiungas, sed cogita confessarium à Deo ita iudicem constitutum esse, vt aliquando debeat etiam retinere peccata, ni enim, cum tu non es capax absolutionis, id fecerit, ipse Deus faciet & retinebit ea: tu vero cœcus vna cum duce tuo cœco in foueam orci cades. Proinde nō confessario sed tibi irascaris, zeloq; sancto armatus, abiice impedimenta, vt iis ablatis, & absolutionis sacramentalis, & gratiæ diuinæ particeps esse queas. Hæc quoad moralia, quæ occasione horum verborum Deus concessit.

Cæterum quod ad literam ipsam attinet, vt omnes Euangelistæ & conueniant, & re-
 Et

Confessio in qua quatuor obseruanda.
 NOTA.
 Ioa. 20. 23.

Patientia si denegatur absolutio.

Et emendatio.

Facti historia & Euangel. concordantia.

Et intelligantur, præter ea quæ in prima Concione dicta sunt, hanc facti Christi breuem accipe historiam. Egressus è nauis Iesus, inuenit vt dixi qui illum præcesserant, sed paucos, vt arbitror; quibus consalutatis (placet enim plurimum seruator sanctus Christo domino) ascendit in montem, tum vt recreationem quam promiserat, daret discipulis, tum vt expectaret donec reliqua turba, quæ aduentabat conueniret. Tempus vero quo hæc agebantur, ad notauit noster Ioannes dicens.

ERAT AUTEM PROXIMUM PASCHA. Ise-
nim solus Paschata prædicationis Christi
numerat. Addit autem.

Pascha.

DIES FESTVS IVDÆORVM, vt insinuaret
mysterium quod gerendum erat in Pascha-
te Christianorum, de quo & egimus in a-
liis concionibus, & adhuc agemus. Sedens
itaque in monte cum Apostolis, & recreans
eos sanctis sermonibus. Quid enim illica-
liud agerent? O fœlix recreatio. O beata re-
missio, quæ in nulla re quam in piis de Deo
sermonibus animi relaxationem sentit. Ad-
de hanc ad alias superius positas recreatio-
nis condiciones, quæ omnium est præstan-
tissima, & bonæ spei stimulus vel signum po-
tius euidentissimum.

*Recreatio
præstantis-
sima.*

*3. Spei sti-
mulus vel
signum po-
tius excel-
lentissimū.*

CVM SVBLEVASSET ERGO OCULOS IESVS.
si subleuauit oculos Christus, demissos igitur

tur eos habuit? Cur quæso? Non sui equidē
caussa, per cuius sensuum fenestras, mortem
ad animam ipsius, ingrēdi impossibile fuit,
nos igitur vt instrueret id fecit. Quidnam?
Dicam sequenti Concione plura, nunc vnū
pro sceminis & maxime virginibus suggero.
Solent enim istæ aliquando grauiter cōmo-
neri, ferreq; ægerime, cum quid sinistra de
ipsarum pudicitia sentire, vel loqui homines
audiunt. Et merito, sed videndum an non
suo merito. Quid inquis? Absit hoc à me
scelus: sed non scelus tantum, verum ipsa et-
iam occasio sceleris abesse debet. Quod si
hæc adest, eo quod procaci tuo oculo pro-
cos intuearis, nonnunquam & sermones,
& risus misceas cum eis, quid de fama mala
cuius tu ipsa causa es quereris? Quæstus o-
lim vnus è septem sapientibus Græciæ. Quæ-
nam mulier casta esset? respondit, de qua fa-
ma mentiri veretur. Certe de te si talia a-
gis, id non veretur. Quid remedii? Nul-
lum in mundo, meo iudicio, efficacius,
quam quod hic audis. Si enim is qui nulli
peccato, nulli peccandi occasione obnoxius
fuit, Christus Iesus filius Dei, demissos ta-
men oculos habuit, quid te oportet facere?
Id porro si tu imitata fueris, eris ex nume-
ro illarum de quibus fama mentiri vere-
tur. Quod vero sceminis dicitur, id & viris,
magis adolescentibus, maxime personis spi-
ritua-

*Cōtra pro-
fanes scē-
minas.*

Quæ casta.

*Remedium
ex Euange-
lio.]*

ritualibus competit. Cum ergo subleuasset oculos Iesus.

ET VIDISSET QVIA MVLTVDO MAXIMA VENIT AD EVM. Quid facit? Narrat quidem noster Ioannes, quid egerit, sed narrat more sibi consueto, nempe omittendo, quæ alii scripserunt Euangelistæ. Hæc vero à nobis reponenda erunt, vt series textur historiarum. Itaque videns QVIA MVLTVDO MAXIMA VENIT AD EVM. *exiens. id est descendens ad illos de monte miseratus est eis, & curauit languidos eorum, & loquebatur eis de regno Dei.* O imitandum exemplum ab Ecclesiasticis! O acceptandum à sæcularibus. Quam pulcher ad spem stimulus, si ab vtrisque id fieret, sed secus fit pro dolor. Nugas, fabellas, ne quid grauius dicam, & loquimur, & audimus, alacriter omnes: sermones vero *de regno Dei*, & silentur, & si aliquando proferuntur, cum tædio, cum fastidio interrupte audiuntur, ac tandem reiciuntur. Emendemus nos quæso vtrinque, nos qui sacerdotes vel religiosi sumus, Christum: alij vero turbam hanc imitantes, quæ tam auide sermones *de regno Dei* audiebat, vt cibi etiam obliuisceretur. Quis ad hæc non obstupescat, & exardescat? Quamdiu porro id facit! Respondet Lucas. *Dies autem cœperat declinare.* Matthæus vero ait *vespere autem facto*

*Continuatur historia
& multa
difficultates tolluntur*

*Mat. 14.
14.*

Luc. 9. 11.

NOTA.

*4. Spes sunt
multæ.*

Luc. 9. 11.

*Longa Christi
sibi Concio.*

Luc. 9. 42.

longe concio & tamen auditur perlibenter. Quid vero Apostoli? Hi *accesserunt ad Iesum dicentes, desertus est locus & hora iam prateriit. Dimitte turbas, vt euntes in castella emat sibi escas.* Bona, laudanda & sectanda cōpassio: at non iuitanda diffidentia. Idcirco audiunt à Iesu. *Non habent necesse ire, date illis vos manducare.* Quis est sermo iste? Nunquid Apostoli tm̄ vel escæ, vel æris habebât, vt tot milia hominum alere possent, quia iubet vt dêt turbæ ad manducandū? Minime vero. Non ergo, vt ego quidem arbitror præcipit, sed prædicat, vel vt melius dicam, & præcipit, & prædicat, quod paulo post fieri debuit, nempe Apostolos daturus turbæ cibos ad manducandum, ipso Christo & panes piscesque benedicente, & vt id facerent iubente.

Cæterū Apostoli hæc non capientes, sed simpliciter Christi verba intelligentes, consiliam inter se inierunt de emendis panibus. Cuius conclusio illa fuit. *Euntes emamus ducentis denariis panes & dabimus illis manducare.* Conficit hæc summa florenos nostrates & Rhenenses circiter triginta. Quid? Erantne illis tantum in zona pecuniæ? Negant alii, concedunt alii. Illi paupertatis amore, hi contextu sermonis ducti, qui certe huic, quam illi, magis fauere videtur sententia. Neque vero id paupertati Christi, & religiosorum, quicquã officit, imo ni ego fallor,

pro-

*Mat. 14, 15
Ibid. apud
Matthæum
Mat. 14, 15.
Iusdē pro-
phetia.*

*200. Denariis efficiunt
flore. 30.
Mar. 6. 37.
Quaritur
an tantum
habuerint.*

*Probatur
habuisse.
1. ob bonū
religiosū.
NOTA.*

proficit plurimum. Sciuit enim Iesus exorturos quosdam, tum qui contenderent, non licere personis religiosis mendicatio viuere: tum qui propter votum paupertatis conscientiam haberent etiam in communi quicquam possidere. Itaque vt vita sua vtrisque mederetur, Saluator vniuersalis, aliquando quidem tam pauper fuit, vt ne in communi quidem quicquam possideret, adeo vt discipuli ipsius cogerentur spicas vellere, granaque ad sedandam famem inde extrahere, idque in die Sabbathi, vnde probabile est illos, & tunc & alias cibos emendicasse. Non nunquam vero habuisse illos aliquid pecuniæ in bursa communi patet, tum ex loculis quos Iudas ferebat, quorsum enim illi, si nihil vnamquam in eis inueniebatur? tum ex verbis illis Apostolorum ad Christum, *Vbi vis paremus tibi comedere pascha?* Preparatio enim hæc, pro tot personis, haud exigua pecunia indigebat; tum maximè ex eo, quod cum audissent Apostoli Christum Iudæ Iscariotæ dicentem; *quod facis fac citius, putabant quia loculos habebat Iudas, quod dixisset ei Iesus. Eme ea quæ opus sunt nobis, ad diem festum; aut egenis vt aliquid daret;* tum denique ex hoc quem præ manibus habemus loco. Quomodo enim tam libere loquerentur, *Euntes emamus, si denariis caruissent?* Dicerent potius eamus emendicemus, vel credito accipiamus.

Matt. 12. 1.

2. Ex loculis.

3. E pascha.

Ioan. 12. 6.

Matt. 26. 17

4. Clavæ.

Ioan. 13.

27. & 28.

Mar. 6. 37.

5. Ex boderno Euang. gelio.

piamus. Hæc salua fide Catholica, & meliori iudicio. Iam ad continuandam historiam redeamus, Dum igitur Apostoli de his inter se conferunt, seque ad emendos panes accingunt, Christus volens vt eis constaret, cur dixisset, *date illis vos manducare.*

*Ibid. apud
Marcum.
Cur Philip-
pus inter-
rogatur.*

DICIT AD PHILIPPVM. Quem fortassis viderat magis sollicitum & contentiosum: quod ex responso ipsius, Christo dato, non obscure colligi posse videtur, Cū enim Christus quæreret:

VNDE EMEMVS PANES VT MANPVCENT HI? Ac si diceret. Consultatis inter vos de panibus emendis: tu vero Philippe, quid de hac re sentis? Porro hæc solus Ioannes habet, quæ omissa ab aliis suggerere voluit, quia nō parui momenti erant, Subiungitque ex suo.

HOC AVTEM DICEBAT TENTANS EVM. Causamque dicti huius adiungit, inquiens de Christo.

*Imo tenta-
tur.*

NOTA.

IPSE ENIM SCIEBAT QUID ESSET FACTVRVS. Imo noverat etiam quid Philippus erat responsurus, quærit tamen tentando. Quare? Egimus hac de re Dominica prima quadragesimæ. Certum est neque hanc, neque alias Dei tentationes, esse tentationes propriè dictas. Non enim lapsum (quod verè tentationi propriū est) sed lapsū potius contrariū in iis intendit, sicut & Christus

stus

flus Dñs in ista sua interrogatione. Voluit enim vt Philippus ad instar Petri, profiteretur Christum esse filiū Dei, proinde posse illum modis variis opē ferre multitudini isti, cāq; vel saturare, vel sine fame dimittere. Id enim si Philippus dixisset, multū procul dubio sibi meruisset. Verum nihil ille tale. Sed

Matt. 16. 16

RESPONDIT EI PHILIPPVS. Percuercans in sua carnali opinione,

DUCENTORVM DENARIORVM PANES NON SUFFICIUNT EIS, non solum ad saturitatem, verum etiam

VT VNVS QVISQVE MODICVM QUID ACCIPIAT, panemque deguster. Quasi dicat. Cogitant quidem mei socij, vt dictis tuis obtemperant, ducentis denariis emere panes, Ego vero dico etiā hac emptione nos nihil effecturos, famemq; potius illorū irritaturos, quam sedaturos, imo quorundā ne irritaturos quidem, vt enim omnes inde delibent aliquid, mihi videtur impossibile. Habes typū humanæ prudentiæ, secus Beatissima mater Dei, quæ in defectu vini in Cana Galilææ, diuina vtens prudentia, ita sperat Christum populo illi opem laturum, vt dicat ministris. Quodcumque dixerit vobis facite. neque spes eius fefellit eam, neq; nos nostra faller, si eam imirati fuerimus, potius quam Philippum. Quid enim putatis, quoniam imitatores habeat Philippus nūc inter Christianos?

*Philippus
respondet
prudentia
humana.*

*Mater Dei,
diuina.*

Ioan. 2. 5.

*s. Spes
stimulus.*

*Philippum
multos imi-
tantur.*

nos? Ego arbitror vix numerari posse, qui humana freti prudentia negligunt diuina. Vnum è mille exemplum cape, materiæ quæ tractamus, & tempori congruum. Reor non deesse quempiam, qui ad tot prædicatorum, & piorum virorum exhortationes, comminationes, obsecrationes, quibus ei suadent vt præcepto Ecclesiæ satisfaciens, per Confessionem ad sacram synaxim se præparet, dicat sibi id factu impossibile esse: Quod si causam requiras, respondebit. Quomodo enim ego, qui tot & tantorū sum mihi conscius peccatorum ad participandam tantam maiestatem me præparare possum? Respondeo tibi duo vel tria; Primum non hanc causam esse cur abstineas à sacra communione, quam prætendis, sed aliam, quam taces, & quam ego tacere non debeo, etiam si alias dixerim. Non humilitas inquam est in causa, quam verbis insinuas, sed nequitia quam factis prodis, nempe quia seortum habes, quod eiicere non vis, quia culpam inimico condonare non vis, quia malè parta benè restituere non vis, quia hæc, hisque similia præstare nō vis, ideo abstines, & caluas quæris excusationes, quibus si homines fallis, nūquid Deū decipies, in cuius manus aliquando tandem crede mihi, magno cum tuo malo deuenies? Sed spero inquis ego meliora. Dixi toties non spem sed præsumptionem istam

*Vt excusan-
tes se à
cōmuniōne.*
NOTA.

*Tum hypo-
critice tum
inepte.*

*S. Spei ste-
minius.*

istam esse, qua tot hominū millia perierunt,
 quot tu & capillos capitis, & pilos corporis
 non habes. Et adhuc manes obstinatus.
 Porro spē habere poteris, si eiusmodi mente
 postposita facies quod teneris. Verum sint
 licet hoc puro ac sincero corde profecta
 (crediderim nunquam) quid inde aliud se-
 quetur, quam quod hic in responso Philip-
 pi audis? sapientia videlicet humana, quam
 insipientiam melius dixeris. Sapientia enim
 quæ diuinæ resistit ordinationi, stultitia est.
 Metus qui nos abstrahit ab explendo diui-
 no præcepto, per Ecclesiam declarato, vana
 formido, non humilitas est. Certum quidem
 est, si tuo te metieris pede, quod nunquam
 ducenti denarij, id est tota tua substantia suf-
 ficiet, vt ad cibum hunc sumendum dignè
 te præpares: at si Christi Domini intuebe-
 re bonitatem, non solum liberaliter tibi se-
 ipsum in escam relinquentem, sed etiam per
 sponsam suam ad cibum hunc capiendum
 te inuitantem, spem concipies optimam, il-
 lum tuos defectus suppleturum, sicut in hoc
 miraculo eum fecisse vides, dummodo tu
 facias, quod à te requirit mater tua, Ecclesia
 sancta, prout ista turba fecit, id quod illi præ-
 cepit Christus per Apostolos. Ita enim obe-
 diendo ecclesiæ falsam illam, & hypocriti-
 cam vera humilitate profligabis. Sed intuea-
 mur iam, quid ad eandem quæstionem, alter
 disci-

*Vera humi-
 litas falso
 opponitur.*

discipulus, siue interrogatus, siue non respondet. Itaque

DICIT EI VNVS EX DISCIPVLIS EIVS,
Vt noster Ioannes qui interfuit testatur.

ANDREAS FRATER SIMONIS PÉTRI,
Ihan. 1. 42. qui etiam Petrum ad Iesum adduxerat. Quid vero dicit?

Puer externus.

EST PVER VNVS HIC inquit. Quidam per puerum istum, vnum ex Apostolis intelligunt, propter alios Euangelistas, qui asserunt Christum discipulos interrogasse. *Mar. 6. 38.* Quot panes habetis? Illos vero respondisse. *Luc. 9. 13.* Non sunt nobis plusquam quinque panes, & duo pisces. Sed probabilius est, & apud me certum, puerum istum, externum fuisse: imo crediderim cum dicit Andreas esse vnum,

QVI HABET QVINQVE PANES HORDEACEOS ET DVOS PISCES, ad vendendum hæc illum tulisse. Solent enim multitudinē, fere semper, sequi eiusmodi homines, quæstus sui causa. Propterea Apostoli apud alios Euangelistas dicunt se illos habere, quia pecunia statim habebantur. Id igitur præsupponit Andreas, & addit suum iudicium dicens.

Excusatur Apostoli

SED HÆC QUID SVNT INTER TANTOS? Hoc quoque diffidentia est argumentum, minus tamen, quam Philippi, qui istorum ne mentionem quidem facit, pro nihilo ea ad tantam hominum multitudinem fatian-

fatiendam reputans. Quamuis putarim non tam diffidentia, quam inconsiderationis cuiusdam hæc signa fuisse. Cum enim primum hoc fuerit multiplicandorum panum miraculum, mirum non est Apostolos nihil tale suspicari, vel expectare potuisse. At mirum est valde post tot audita miracula, post tot quæ experti sumus diuinæ prouidentia circa nos experimenta, diffidentia adhuc nos peccato laborare. Quoties enim in corde, imo etiam in ore istud. **SED HOC QUID EST INTER TANTOS**, obuersatur nostro? tanto absurdus, quanto minor quam hic, imo minima, imo nulla est diffidentia occasio, tanto turpius, quãto & illicita quærimus media, & non in seculares modo, sed etiam in Ecclesiasticos id cadit vitiũ. Quid enim sibi vult aliud, illa pinguiũ reddituum aucupatio, illa plurium beneficiorum coaceruatio, quam re ipsa dicere, **SED HÆC QUID SVNT INTER TANTOS?** Quos vero tantos, cum solus sis cum puero? vel certè esse deberes, vt fuerunt maiores tui vicini pientissimi. At inquis hæc tempora aliud quid requirunt, nempe vt ad conseruandam dignitatẽ Ecclesiasticam famulalantur, mensæque adornentur, munuscula secularibus offerantur, & alia his similia perficiantur. O quã sepe & grauitè in his & fallimur, & fallimus. Fallimur quia nõ videmus oculis

*Accusatur
Eccl.
suffici*

*Occurritur
obscenib.*

oculis nostris, nos cum tot redditibus, famulis, familia, magnificentia, minoris tamen aestimari, quam alios, pauperes quidem cenibus, at diuites virtutibus. Fallimus vero cum antequam beneficium acquiramus, multa nos ad laudem Christi, & utilitatem Ecclesie praestituros recipimus, quorum postea facimus nihil.

Omnes arguuntur.

Hæc dixerim non ut sæculares Ecclesiasticos fugillent: Sed ut & his oculos aperiã, quos sæpè auaritia, & ambitio claudit, & omnes ut emendent moneam. Quotus enim quisque est, qui suo sit statu contentus? Omnes equidem cum verbis tum factis clamant, SED HÆC quæ possideo QUID SVNT INTER TANTOS? Hinc ad augendas opes, ad familiam extollendam, ad locupletandos posteros, vsurarij contractus centum, iniquitates aliæ mille excogitantur, perficiuntur, continuantur. Omnes igitur indigent correctione, quam faciamus quæso seriam, serio, & quidem isto ad hanc correctionem destinato tempore. De præteritis doleamus, de quibus dolemus, ea non iteremus, quæ iniuste possidemus restituamus, de reliquis eleemosynas faciamus, & ut maiores dare possimus frugaliter viuamus. Ea enim ratione triplex spei stimulus admouebitur cordibus nostris. Primus minimus, respectu bonorum temporalium, nempe necessaria nobis

Remedium

7. Spei stimulus & eleemosynarum fructus triplex

bis nunquã defutura. Locutus est enim qui non mentitur Deus, *qui dat pauperi non indigebit.* *Pro. 28. 27.* Secundus excellentior, de remissione peccatorum, & donis spiritualibus, quẽ docet Daniel magnum Regem admonens. *Consilium meum placat tibi & peccata tua elemosynis redime, & iniquitates tuas misericordiis pauperum.* *Dan. 4. 24.* Tertius excellentissimus extremo vitæ nostræ tempore. Nam de scemina illa, quæ *manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem,* *Pro. 31. 20.* testatur Spiritus sanctus, quod *ridebit in die nouissimo.* *Ibid. 25* Idemq; tibi obuenturum, si ea quæ diximus habueris, certo tibi pollicere. Quãti fructus ex re modica! Quã pulchra & multiplicia spei argumenta ex re perfacili. Quid enim hîc difficultatis? Non sunt multiplicanda dura ieiunia, non aspera flagra, non fastidiosa cilicia, non permolestæ peregrinationes, sed manus solummodo marsupio est applicanda, & ea quæ extra nos sunt, nec quicquam corpus affligunt liberaliter distribuenda Christi pauperibus, imo ipsi Christo, Christi Iesu exemplo, cum alijs sæpe, tû hodie exhibito. Quid enim is aliud hodie quam elemosynam facit? Modum audi.

*Earundem
facilitas.*

*Et exemplum
quo maius
nullum.*

DICIT ERGO IESVS, tum Philippo & Andreæ, tum alijs Apostolis.

FACITE HOMINES DISCVMBE- *Obedientia
RE. Obstupescunt vt arbitror, ad rem illis
imago.*

m

antca

antea inauditam, exequuntur tamen incun-
ctanter, nec causam requirunt, vt dent no-
bis perfectæ exemplum obedientiæ, præ-
sertim religiosis, quorum est, non solum
non tergiversari, verum etiam ne inuesti-
gare quidem causas imperij. Hac igitur sti-
mulemus animam nostram, imo listamus.
Illa enim est spei anchora exitiæ, quæ na-
uim animæ in portu locat, ne in hoc mari
procelloso, mundi illis fluctibus, naufragiū
patiatur. Syncere enim diuinis, & qui à Deo
potestatem acceperunt mandatis obediens,
submergitur nunquam. Per commodè au-
tem accidit, ad mandata Christi explenda
quod subiungit Ioannes.

ERAT AUTEM FENVM MVLTVM
IN LOCO. In gramine ergo multitudinem
illam collocarunt. Per fanum enim phrasi
Hebræa gramen intelligitur. Ideo ait alter

Mar. 6. 39. viride fanum.

DISCVBERVNT ERGO, Turbæ nem-
pe sicut Apostoli, Christi; ita illi Apostolorū
iussis obtemperantes, Diuina enim compa-
ratur iustitia, vt eis, qui suis sunt obediens
superioribus, alij quoque, imprimis vero
subditi morem gerant. Considerunt igitur,

*Cur per con-
tubernia dis-
turbentur.*

*Mar. 6. 39.
Ibid. 40.*

VIRI NUMERO QVASI QVINQVE MIL-
LIA. Quos Apostoli iussu Christi Domini
per contubernia ac per centenos & quinquage-
nos, distribuerunt. Quare? Tum vt facilius
mandu-

manducarium iniretur numerus, tum ut ostenderet se ordinis amatorem esse Deum, quem utinam in nostris præsertim oris imitari studeamus. Pulcherrima res est ordo, & qua in orbe terrarum speciosior nulla. Discumbente turba.

Ordinis commendatio.

ACCEPIT ERGO IESVS PANES. Quos, ut alij testantur Euangelistæ, adferri sibi mandauerat. Vult enim quantum fieri potest, ut creatori sua cooperetur creatura. Nam etiam hoc ad ordinem vniuersi multum cõfert. Utinam vero id agamus omnes, & quotiescunque ipse nos, siue internè, siue externè monet, mouetque, acquiescamus & cooperemur ei. Quam breui in spiritu proficeremus, quam pulchra spei signa in nobis videremus sequitur.

Item cooperationis.

EI CVM GRATIAS EGISSET. Neque hoc solum, sex enim actiones ipsius, circa hoc miraculum numerantur. Primum enim panes in manus accipit, tum ut nemo dubitet ipsius hoc factum esse potentia, tum ut hoc miraculum institutioni Eucharistiæ respondeat, quod & in aliis penè omnibus operibus videre licet. Secundo respexit in cælum: ut & hominè se esse demonstraret, & quid nos facere oporteat doceret, ne videlicet nostris viribus vlla in re fidamus. Si enim is qui in manu omnia habuit, opus inchoaturus cælum aspicit, quid nos

Sex actiones Christi.

1. Accipio panum.

Causa dñi.

2. Cæli intus stridit.

Luc. 9. 16.

m 2 nullius

2. Spei stimulus.

3. Gratiarum actio ista.

Ioan. 11. 41

Ibid. 43.

Decimus
spei stimulus
excelsus.
Iaco. 1. 6.

4. Benedictio.
Luc. 9. 16.

nullius valoris homunciones facere decet? Et hic quoque sit spei nostrae stimulus, ac materies. Spei enim natura est, sursum ferri, & de caelo quaerere, & expectare auxiliu. Tertio gratias agit, ut hic audis. Id vero quamvis siue post cibum, siue post acceptu beneficium, ut plurimum fieri soleat, facit tamen nonnunquam Christus ante, sicut in resuscitatione Lazari fecisse illum legitimus. Vbi eleuatis sursum oculis dixit, Pater gratias ago tibi, quoniam audisti me, ego autem sciebam, quia semper me audis. Postea facta gratiarum actione, clamauit Lazare, veni foras. Quid hic est mysterij? Duo noto, tu plura a Deo pete. Facit enim id Christus, tum ut tam certo futurum credatur quod fieri vult, ac si iam factum fuisset: tum ut instruat talem nos in Deo fiduciam habere debere, ac si iam peractam rem intueremur. Idemque postea ipse docuit Apostolus monens, ut qui perit a Deo postulet in fide nihil haesitans, per fidem, spem intelligens. Nam & in scriptura, & in communi sermone, haec saepe confunduntur. Sit igitur spei nostrae stimulus perfectissimus, certitudo impetrationis. De quo alias plura. Quartum opus est benedictio, cuius Lucas meminit. Et vero priores illos actus facit ut homo; hunc vero ut Deus. propterea actione ista naturae immutantur. Qua de re egimus, & in secunda Con-

Concione, & antea non semel. Quintus est fractio: quam actionem sicut & præcedentem vides etiam in re figurata. Nam ut ait Matthæus in institutione Eucharistiæ, *Acccepit Iesus panem, & benedixit ac fregit deditque discipulis suis.* Id ipsum hîc factum est, & ista est vltima Christi actio. Differunt tamen. Ibi enim dedit Apostolis, ut ipsi sumerent, non simplicem panem, sed panem in corpus ipsius conuersum: hîc vero dat ut turbæ apponerent merum panem. Porro hanc vltimam actionem expressit Ioannes, dicens de Christo Domino.

5. Fractio.

*Mat. 26. 26
6. Distributio.*

DISTRIBUIT DISCUMBENTIBVS. Non per semetipsum, sed per Apostolos, ut ex aliis Euangelistis patet. Distribuit autem panes, ut audistis hordeaceos crassos. Quibus tamē additur aliquid obsonij loco. Nam subditur.

Facta per Apostolos.

SIMILITER ET DE PISCIBVS iussit apponi discumbentibus. Istud erat Christi Iesu epulū, tot millibus exhibitum, tenue ut videtis, & non adeo sapidum, liberale nihilominus, propterea subiungitur.

Epulum Christi quale.

QUANTVM VOLEBANT. Hæc verba ad vtrumq; , nempe tam ad panes, quam ad pisces referri vix esse dubium potest. Porro quomodo hæc multiplicatio facta fuerit, dixi in præcedenti concione; ideo non est quod repetatur. Est tamen quod à vobis

Reiectio duplex.

quæram; nempe, quâ nam vobis hoc Christi conuiuium quinque; vel forte decem millibus (cum mulieribus & pueris qui aderant) hominum exhibitum placuerit? O quantus campus loquendi de Conuiuijs & epulis; verum duplex tempus impedit: tum cõcionis quæ excreuit, & adhuc restant aliqua; tum quadragesimæ, quæ conuiuia non patitur.

*Doctrina ex
epulo Chris-
ti.*

*1. Frugali-
tas.*

*2. Alacri-
tas.*

*3. Necessi-
tas.*

Itaq; tria tantû tribus verbis suggere. Principio peto à vobis, an carum habuissetis huic interfuisse Christi epulo? Nihil dubito responsuros id vos desiderare maximè. Date igitur operam, vt quod vobis ad eò placet, in hoc Christum imitemini: in frugalitate inquam. Rogo deinde, vt si cui molestus est vus, & esus piscium ac aliorû ciborum quadragesimalium, recordari velit huius pauperrimi conuiuij IESV. Ita enim fiet, vt ea quæ in bonum vestrum, quæ ab ipso Christo, quæ à matre vestra constituta sunt, propter Christum non solum tolerantur, sed etiam dulcescant. Præterea memores eorum, quæ sequuntur verborum.

VT AVTEM IMPLETI SVNT, id est postquam saturati sunt, satietas autem ista non erat ad gulam implendam (neq; enim fuit quod illam irritaret) sed ad necessitatem explendam. Idem vos quoq; rogo faciatis, cum omnitûm hoc tempore præcipuè. Audite porrò quod subditur.

DIXIT

DIXIT DISCIPVLIS SVIS IESVS.

Idem suo modo dicit etiam vobis.

COLLIGITE, QUÆ SVPERFVERVNT
FRAGMENTA NE PEREANT. Myste-
ria, vltimæ concioni seruo, literam inculco,
hortorq; moneoq; & rogo, vt vos quoque
fragmenta ciborû vestrorum colligatis pro
pauperibus, non pro helluonibus, non pro
canibus, nō pro collatione vespertina. Intel-
ligitisne quæ loquor? Vereor, ne illi minimè
intelligere velint, qui maximè deberent. Ex-
plico igitur & ab vltimis incipio, qui die quo
ieiunandum est ex præcepto, bonas piscium
portiones, imò patinas ex prandio seruant
vespertinæ delibationi, quæ non nisi ex ijs
quæ de terra nascuntur, fieri debet, eaq; mo-
dica, modici potus, non autem refectio-
nis causa, Priores verò alio id fine faciunt, nem-
pe vt post aliquot horas iterum apponan-
tur, quo conuiuæ habeant sitis incitamen-
tum, ad ingentes crateres alacrius exhau-
riendos. Nonne sit? Rectè ne? cum in-
terim pauperes esuriunt & sitiunt? Quo-
rum quidem inopum, quot quaso deca-
des alerentur, cum ex reliquijs cibi ac po-
tus, qui ab helluonibus ingeruntur & ege-
runtur: tum ex magnis frumenti varij
generis aceruis, qui in greges canum, à
nobilibus expendantur? Ineatis obsecro
vobiscum rationem, & efficite ne cane

*4. Liber
litus.*

*Tria reli-
quias ser-
uantium
Sitta
NOTA.*

vilior sit apud vos homo, eodem quo vos & redemptus, & nobilitatus diuino sanguine. O consideratio digna homine Christiano. Neque vero micæ tantum pauperibus porrigite (quas nihilominus ille diues epulo, sepultus postea in inferno, negauit

Luc. 16. 21. Lazaro, qui utinam imitatoribus inter Christianos careat) sed bonas partes ac frustra relinquit. Audite enim quid dicat Euangelium.

COLLEGERVNT ERGO Apostoli iussis Christi ad nutum obtemperantes.

ET IMPLEVERVNT, vsque ad summum.

*Cophini
quales.*

DVODECIM COPHINOS FRAGMENTORVM. Singuli singulos. Mystera nouit, qui miraculum fecit, & cui ipse uoluerit reuelare. Cophini autem isti erant uasa viminea magna, talia, ut reor, cuiusmodi in dorso ferre solent, tum pistores cum panibus, tum pauperes mulierculæ cum reculis, imo nonnunquam cum pueris suis, quarum ibi magna multitudo fuit. Vnde patet & magnos eos fuisse, & facile plures haberi potuisse. Videtis quanta residui copia?

EX QVINQVE PANIBVS HORDEACEIS. Non ex micis profecto, sed ex bonis tum panum, tum piscium particulis, & portionibus collecta, ex iis

QVÆ SUPERFVERVNT HIS QVI *Alia Christi-*
 MANDVCAVERANT. Quantum vero *si liberalis-*
 putas tantam hominum multitudinem a-
 liarum reliquiarum domum secum aspor-
 tasse? Id quidem non constat ex historia sa-
 cra, sed est satis probabile, neque Christum
 neque Apostolos prohibuisse ne id facerēt,
 præsertim pauperiores. Id ipsum vos agite, *imitanda.*
 quando mendici ad vos veniunt, prout ple-
 rumque facitis, mercedem à Domino Iesu *Undecimus*
 abundantem relaturi, & iste sit quoque spei *spei stimu-*
 vestræ stimulus egregius. Hęc igitur nos do-
 cet in hoc epulo Christus dominus. Iam ve-
 ro intueamur, quidnam sit subsecutum,
 quod sic describitur.

ILLI ERGO HOMINES. Quinque
 virorum millia, præter mulieres ac pue-
 ros.

CVM VIDISSENT QVOD FECERAT
 IESVS SIGNVM. Nec signum modo sed &
 grande beneficium.

DICEBANT QVIA HIC EST VERE *Messiam*
 PROPHETA. Aliqui in signem quendam *hic intelligi*
 Prophetam illos intellexisse aiunt. Mihi nul-
 lum videtur esse dubium Messiam hic nota-
 ri. Tum quod sub datur. *probat.*

QVI VENTVRVSEST IN MVNDVM, *i. E. Phras.*
 quod epithetum, vel periphrasis esse vide-
 tur Messie, iuxta prophetiam Moyfi: Tum *Deut. 18. 15*
 quod in Græco addatur articulus magni
 m s momen-

2. Ex Articulo.
3. Ex inauguratione.
NOTA.

momenti. Dicitur enim ille propheta, quo excellentior nullus, & quem prophetam Moyses per antonomasiam vocavit. Tum vero quia volunt illum facere regem, eo videlicet fine, ne quid illi desit ad officium Messie, quem regem præpotentem debere esse sibi imaginabantur, sicut hucusque omnes Iudæi imaginantur. At frustra de inauguratione ipsius in regem cogitant. Subditur enim.

IESVS ERGO CVM COGNOVISSET, cogitationes eorum, & propensiones cordium, nempe.

QVIA VENTVRI ESSENT, Facta conpiratione, simul conglobati, & coaceruati.

VT RAPERENT EVM, VI, suspicabantur enim, quod res erat, illum regnum detrectaturum.

6. Reg. 10.
22.

ET FACERENT EVM REGEM, sicut fecerunt primum suum Regem Saulum, qui tamen postea consensit; secus Christus Dominus. Nam præcauens futura, cui futura omnia erant in aternitate præsentia.

Christus dimittit turbam & Mar. 6. 45.

FVGIT ITERVM IN MONTEM, IPSE SOLVS. Non tamen statim fugit. Nam prius coegit discipulos suos ascendere nauim, vt præcederent eum trans fretum, ad Bethsaidam, quæ non adeo multum distabat, eun-

euntibus è deserto illo, Capharnaum versus
 quo collimabant. *dum ipse dimitteret turbam* *Ibid. 9. 46.*
 necdum turbantem se & conspirantem, sed
 tantum cogitantem. *Et cum dimisisset eos,* si-
 guo aliquo manu dato, vel etiam verbis va-
 ledicendo eis *abijt in montem orare.* Dux igitur
 causæ erant huius recessus, nempe fuga *Fugit dupli-*
 regni, & oratio: hæc consueta, illa peculiaris, *ci de causa.*
 vtraque imitabilis, neutra carni amabilis, v-
 traque sanctæ spei incitamentum, fomētum,
 augmentum valde eximium. Nā & qui con-
 temnit terrena, spe tendit ad cœlestia, & qui
 orat, orando actum huius virtutis exercet. *DYODE-*
 Id igitur agamus, cum omni, tum hoc præ- *CIMVS*
 ferum sacro pœnitentiæ, & orationi desti- *spei stimu-*
 nato tempore, vt lætificare matrem nostram *lus.*
 Ecclesiam sanctam valeamus.

De hac igitur lætitia agendum est nobis
 iuxta promissa, & secundum verba Eccle- *II. PARS.*
 siæ, in ipso posita Exordio, habent enim in *De lætitia*
 se omnia, quæ desiderare hic possumus. *Ecclesia.*
 Sunt autem desumpta ex Isaia. Itaque quæ- *Isa. 66. 10.*
 rimus primo, quid nam id est lætitia? Modi- *I. Qualis?*
 cum quid vt videtis, statim enim ad suum *brevit.*
 redit squalorem. Aliter in Paschate, vbi &
 lætitia est continuata, & nullo mœrore per-
 mixta. Hodierna enim præsentis, illa vero
 futuri sæculi exultationem nobis ob oculos
 ponit. At vnde hoc illi hodiernum gaudiū?
 Arbi-

Arbitror, imo euidenter colligo, prouenire ex illa sancta consuetudine, quam vobis ab initio quadragesimæ aliquoties commēdaui, quæ vtinam sicut apud nos, ita vbiq; vigeat. Vfus inquam confitēdi peccata prima quam vos vocatis confessione, aut in ipso initio quadragesimæ, quod optimū est, aut saltem ad hanc vsq; diem, quod maiores nostri factu necessarium putabant. Ideo nō solum se ipsos, sed etiam familiam suam totā, ad id preparabant, hortabantur, cogeant. Fecistisne? Qui fecerunt, sint benedicti à Domino Iesu, fide, firmati, spe fulgentes, charitate feruentes, obedientia conspicui. Qui non fecerunt, quid dicā? Ex dictis colligite, eos videlicet esse fide languidos, spe vanos, charitate vel nullos vel tenues, obedientia vacuos. Nonne consuetudo vim legis obtinet? Sed, inquis, dies profesti, laboris sunt; ideo familia laborare debet, diebus vero festis cōfessarios habere nequeunt. Queunt sane, imo habent plures, quam aliis diebus, Videte sacerdotes in hoc templo præstolantes, videte in aliis. At propter multitudinem confitentium satisfacere omnibus non possunt, cum interim aliis diebus, sedes confitentium maneant vacuæ. Laboribus te excusas! Quid? Vnam vel alteram horam labori destinata dare familiæ non vis, vt confiteatur, & das vnam, vel alterā diem,

aut

Cuius fructus quatuor.

Contrarij defectus.

Excusatio refellitur.

aut ad potitandum, aut ad deambulandum? Nō ego illi do inquis, sed ipse sibi sumit. Tu vero pateris & permittis. Cur ergo pati & permittere non vis, vt & Deo se humiliet, & officio suo faciat satis, sed prohibes, sed impedis, sed retrahis? Vide ergo cuius sis instrumentum, & emenda te rogo. Sed isthæc hæc haftenus, ad Ecclesiam redeo, quæ huc vsque velut parturiens iuxta dictum Christi, tristitiam habebat quia venit hora, pœnitēdi, dolendi, confitendi; hodie vero iam lætatur, quia peperit puerum. Sed cur tam exiguo gaudet tempore? Dedi vnam, accipe aliam rationem à simili. Dicitur pauo, auis nota, cū illam suam elegantem, in orbem diductam caudā intuetur, suo exultare modo: at postquam pedum suorum sceditatem aspexerit, demittit eandem tristisq; discedit. Ita Ecclesia videns quosdam è suis confessos, lætatur, sed plures neglecta sancta illa confitendi cōsuetudine, turpes hucusque in suis peccatorum sordibus remanere considerans, ornamenta sua demittit, organa claudit, & lætitiā tristitia commutat. *Omnibus omnia facta vt omnes faceret saluos*, vt columna eius de se ipso testatur. O bona mater & sollicita de salute nostra. Audiēda igitur ab illis præsertim, qui hucusque neglexerunt facere quod officium ipsorum erat, vt ea ratione tristitiam matris vicissim in lætitiā trāsferant,

Ioan. 16. 21.

Cur lætatur? quia peperit.

Cur breuiter?

1. Ob typū.

2. Propter scdōs peccatores.

A simili.

1. Cor. 9. 21.

3. Vt cōpas-
sionem do-
ceat.

Quos leta-
ri iubet.

Non obdu-
ratos, sed
tum Ange-
los.

Luc. 15. 10.

Ioel. 1. 17.

2. Cor. 7. 10
Tum qui
in tristitia
fuerunt.
Tum alios
exemplo
Pauli.

Vultis & tertiam tam subitā tristitiā causam? Ea vero est, vt nos ad compatiendum Christo pro nobis crucifixo disponat.

Et vero non ipsa solum de conuersione suorum letatur, sed & alios ad idem præstā- dum hortatur [Letare Ierusalem] inquit illa vel Angelos Ciues Cœlestis Hierusalem, vel animas visione pacis per pœnitētiā, & sacramentalē absolutionē dotatas alloquens [& conuentum facite qui diligitis eam] qui amatis conuersionē animarum [gaudete in lætitiā] At nunquid omnes gaudere iubet?

Minime vero. Vide n. quam caute loquatur, quidue subiungat [qui in tristitia fuistis] inquit. Si ecclites spectes intelligitur, iuxta illud Christi, Dico vobis gaudium erit coram angelis Dei, super vno peccatore pœnitentiā agente. In vero terrenos aspicias, gaudere iubet, non illos qui computruerunt vt iuncta in stercore suo, quod ne nunc quidē abstergere volunt, qui perfricta fronte & collo erecto ambulat, qui dolorē de peccatis habere nō fatagunt. Non istos in quā, sed eos letari iubet, qui in illa tristitia fuerūt, de qua Paulus, quæ n. secundum Deum tristitia est, pœnitentiā in salutem stabilem operatur. De qua tristitia videte quæso, quomodo ipse exultat. Ait n. Nunc gaudeo, non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad pœnitentiā. Id ipsum facit hodie Ecclesia, vtq; alii præstēt hortatur. Gaudete

faturari potestis. Nam perfecta saturitas alterius vitæ est. Optat vt satiemini ab vberibus consolationis, quam norunt, qui cum vera contritione ad sacramentum accesserunt, norunt mirabile quid, nempe quomodo cum ipsa, & in ipsa tristitia ac lachrimis sentitur nescio quid dulcedinis & lætitiæ. Scit enim omnipotens manus Christi, hæc coniungere contraria. Optat deniq; vt hæc omnia vberius possideatis in sanctissima Eucharistiæ communionem, in qua fons ipse latet totius consolationis: ad quã vt vos diligenter prepareis hortatur. Et ego licet indignus seruus tum sponsi Christi, tum sponsæ eius Ecclesiæ, vos omnes in domino charissimos, moneo, oro & obsecro, vt ij quidem qui necdum confessi sunt, memores lachrymarum matris nostræ, & salutis suæ, non differant amplius conuersionem, sed (vt tropologice monet Apostolus in hodierna epistola) *eiiciant ancillam & filium eius* Profligent inquam malam concupiscẽtiam, cum pessima progenie ipsius, quæ sunt peccata & scelera vniuersa, profligent autem per contritionem, ac confessionem. Ii vero qui pensum pœnitentiæ & confessionis reddiderunt Christo, & Ecclesiæ, in ea quam susceperunt gratia se conseruare studeant. Omnes vero acceptam cumulare & augere fatagant, tum per bona opera, tum per spem
fir-

3. Consolationem miram.

NOTA.

4. Augmentum spiorum omnium.

Idem ego & pro & moneo & obsecro.

Gal. 4. 30.

Gen. 27. 20.

firmam, in misericordia diuina, quæ pœnitentibus & orantibus nunquam deest, tum per dignam participationem sacramentorum, in primis vero augustissimi illius, in quo verum viuumque est corpus, sanguis, anima, humanitas & diuinitas Christi Iesu, qui cum patre in vnitate Spiritus sancti viuit & regnat Deus in æternum. Amen.

CONCIO IV.
CHARITAS.

ANTE IN
ET POST
COMMUNIONEM
QUÆ OB
SERVANDA,

S mirabilis est Deus in sanctis suis, vt de illo testatur Dauid; quanto mirabilior erit in filio suo, quem constituit heredem vniuersorum per quem fecit & secula? Et si mirabilis est in omnibus operibus suis, quanto mirabilior erit, tum in operibus misericordie, quæ sunt, super omnia opera eius? tum vero in ipsis quæ totum naturæ ordinem superant miraculis?

Gradus mirabilium Dei.
Psal. 67. 30
Hebr. 1. 2.
Psal. 144. 9.

Quod si in hisce omnibus mirabilis reperitur; quanto mirabilior erit in opere, quod & omnes misericordias superat, & omnium quæ fecit mirabilium est memoria & compendium. Memoriam fecit mirabilium suorum,

Psal. 110. 4.
mife-